

ELS QUE HAN TORNAT A CASA

Per Galés

Es un tema candent, que, àdhuc, en les converses particulars, hom procura evitar-lo. Però, potser seria millor airejar-lo, perquè no infecti el subconscient. Sobretot, caldria fer-nos una opinió en l'especte polític.

Perquè la política —hi ha gent que sembla ignorar-ho—, és la causa per la qual moriren en la guerra civil un milió de persones i per la qual viuen en l'exili alguns milers de famílies catalanes.

Cal fer-se un concepte polític d'aquells que han retornat a Catalunya, començant per deixar ben clar que es refereix especialment a aquells que tingueren personalitat representativa en la gran tragèdia. El cas dels particulars, per bé que adherits a un partit polític, que formaren en el cor immens, presos individualment, no interessien, no tenen significació política.

Una raó pràctica per a definir una posició de l'Esquerra, és que de vegades se li ha fet retret que militants, que ocuparen càrrecs de direcció o representació popular, hagin abandonat la lluita i fet l'acatament indispensable per a poder retornar a les llars enyorades.

Evidentment, la qüestió no és exclusivament de l'Esquerra; no coneixem cap organització de l'exili que estigui lliure de culpa per a poguer tirar la primera pedra. Entre els que, de bon dematí, reingressaren al solar patri, n'hi hagué molts que havien figurat com a caps en els rengles sindicalistes i del PSUC. Recordem aquell pintoresc saltimbanquis que deia: "El toro és allà, i allà és on s'ha d'anar per a matar-lo!" Ningú no s'enganyà.

El fet és que, aquells que han hagut d'acotar el cap i demanar l'aman per a entrar per les portes del paradís franquista, ho han fet sempre per raons molt particulars i personals. Alguns, cercant la comoditat, o perquè s'han descoratjat i sentit vençuts pel pas del temps i pel complex de derrota moral.

El cas més patètic és el dels vells, que semblen obeir a l'instint de l'animal ferit que cerca l'ubaga preferida per a deixar-hi els ossos. És el cas més digne de comprensió i de pietat. Encara que tenim exemples de vells que aguanten com a roures, decidits a morir dempeus, i són admirables.

De totes maneres, em fa l'efecte que el judici ètic no s'ha d'interferir ni confondre amb la valoració política. Com a homes, podem perdonar les febleses de la naturalesa humana, que és la pròpia. Però, en sentit polític, cal posar per damunt de tot la posició clara dels exiliats que ho són per a mantenir alta i neta la bandera de les reivindicacions nacionals i de la dignitat humana. Una causa és immortal quan hi ha un Cambronne que forma el quadre dels supervivents i a l'intimació de rendir-se sap contestar: "Merda!"

Amb tot esperit de caritat, i extremant la benevolència, podem desitjar que trobin la pau i el repòs els malalts que les canvien pel silenci i l'entrega. De fet, són els presoners de la guerra, i així els podem considerar, malgrat l'apariència d'haver-se lliurat voluntàriament al perdó de l'enemic que no té perdó. Tots els respectes en el caire personal, però és clar que han fet renúncia a tots els seus drets i representació política. Han signat el seu òbit.

Els que resisteixen l'enyor terrible i les sol·licitacions de la sang, encara que en l'exili no facin més que servir, són el dit acusador, l'espectre que emplaçarà als traïdors

Hem Perdut un Altre Amic

El nostre estimat i entranyable amic Emili Vigo, de La Bisbal, ha mort. Feia anys, molts anys, que estava malalt. Una malaltia aguda, crònica, que poc a poc li ha anat minant la salut, l'ha dut finalment a la tomba.

Pocs dies abans de repatriar-se, ens va escriure una carta des de Perpinyà, acomiadant-se i demanant-nos que no li guardéssim rancor perquè se n'anava... "M'hauria agradat retornar-hi en unes altres circumstàncies, com pots comprendre; però la meua malaltia em té cada dia més aclaparant... Vull anar a morir a casa".

Un cop arribà a La Bisbal, el seu germà i les seves germanes l'internaren al sanatori que el doctor Ribas Soriano té al Montseny; però tots els esforços i sacrificis per a salvar-li la vida han estat inútils.

Fou enterrat al mateix cementiri on jeuen les despulles del poeta Màrius Torres —fill de l'Umbert Torres, de Lleida, i germà del Victor—, mort de la mateixa malaltia que el pobre Vigo.

L'Emili Vigo era un periodista àgil, inquiet, brillant. La notícia, el reportatge, l'article polític, l'apassionava; era un periodista que sentia i estimava profundament la seva professió.

Va començar a escriure quan encara era gairebé un nen —sempre, és clar, fins quan passava ja de la vintena, va semblar-ho un nen—. En aquella època les nostres signatures apareixien molt sovint juntes en la pàgina que "L'Opinió", diari, dedicava a les comarques i de la qual en tenia cura en Manuel Valldaperes.

Després, a "La humanitat", on, uns anys més tard, ja en plena guerra, i essent secretari particular del President del Parlament Català, senyor Josep Irla —el qual li ha fet de pare, en la seva malaltia—, passà a ser-ne redactor.

A l'hora de l'èxode, vam passar junts, entrant a França per Les Illes. Venia també amb nosaltres el gendre de Carles Rahola, el bon amic Lluís Franquesa, el qual fa dos o tres anys va morir a Xile.

Junts també vam estar un temps al camp de concentració de Saint Cyprien, i després a la Residència de Montpeller, on va morir el seu pare, i, al cap de poc, la seva mare, a La Bisbal.

Quan, després de l'alliberació, aparegué, a París, "La humanitat", el portantveu del nostre Partit, ell en fou el director.

Sabem que tenia alguns treballs literaris, inèdits, assaigs polítics i d'altres de caire històric, com, per exemple, el seu "Robespierre i Catalunya", que obtingué el Premi Dr. Trueta als Jocs Florals de Londres.

Amb la seva mort, E. R. de C. perd un dels seus millors homes joves, i el republicanisme històric del Baix Empordà la figura més intel·ligent i destacada de les seves noves generacions.

C.

fins a l'hora de la mort. Viuen en l'exili per a què no mori la ciutadania ni triomfi l'iniquitat. Podem recordar, per norma, la rèplica de Victor Hugo a Badinguet, aquell Napoleó el Petit que ridiculitzà al Gran: "—Retornaré quan pugui retornar la llibertat a la meua pàtria."